

1. mai og kreppan

Í DAG er 1. mai og hetta er dagurin, tá fakfeløgini kring landið markera sum teirra dag — tá krøv og ynski verða sett fram um framtíðar umstøðurnar hjá tí arbeiðandi fólkinum, fyri tað mesta teimum tímaløntu.

NÚ kenna vit av góðum grundum ikki innihaldið í røðunum, sum fara at verða hildnar í dag, men neyvan fara umboðini fyri feløgini at seta fram strong krøv ella krøv, sum nær náminð líkjast teimum, tey hava sett fram undanfarnar ár. Tíðirnar í landinum eru nevniliga so vánaligar, og hetta fer helst eisini at merkja røðurnar 1. mai. At arbeiðarafjöldin dugir at vísa høg í hesum tíðum er tekin um, at hon ikki er bangin fyri at vera við til at gera tað, ið skal fyri at fáa landið aftur á beint.

ARBEIÐARAFELØGINI hava annars longu víst stórt afturhald í lönarkrøvum sínum og hetta er nakað, sum landsins myndugleikar eisini eiga at geva ans. Tað eru so eisini hend ymisk framstíg til frama fyri tey tímaløntu. Vit hava fingið eina arbeiðsloysistrygging og ávísing, sum hóast ójavnna undirtøku sum heild, to skal vera ein stórur bati hjá einum stórum parti av fólkinum, serliga teimum tímaløntu.

FØROYSKI búskapurin er sera illa fyri, at øll eru vit noydd til at bera byrðarnar av kreppuni. Tað visir seg tó sum at tað eru tey tímaløntu, tey arbeiðsleysu og tey ungu, sum framhaldandi skulu bera størsta partin av hesum byrðum. Spurt hevur verið, hví ikki tey við fastari og hampuliga góðari lön í størri mun kunnu vera við til at bera byrðarnar. Hvat hjálpar tað at siga upp gøtusóparum og vaskikonum, tá øll tey mongu fastløntu við meðal og stórum lønum varðveita arbeiði og inntøku!

TEY eru fleiri, sum her í blaðnum hava ført fram, at størri partur av fólki má

vera við til at bera byrðarnar, eitt nú við at tey fastløntu gjalda nakað meira í skatti, at tey, sum hava spart sær upp nógvan pening — mong eisini við rentuspekulation fyri eyga — í størri mun vera við at gjalda okkum burtur úr trupulleikunum.

TAD verður so eisini ført fram, at almenni sektorurin er ov stórur og tí má skerjast. Víst verður á, at tað nyttir ikki bara at taka fleiri pengar inn í skattum, avgjaldum o.l., men at hetta má tengjast saman við, hvat hesin peningur skal brúkast til. Tað kann t.d. ikki vera rætt, síga summi, at hann fer til at varðveita eitt alt ov høgt tænaustøði í samfelagnum og ein alt ov stór almennan sektor.

TAD stendur greitt á hesum 1. mai degi, at teir báðir flokkarnir í samgonguni eru ikki heilt samdir um, hvussu akuttu trupulleikarnir skulu loysast, t.v.s. hvussu vit fáa figgarlógina at halda og sleppa undan einum undirskoti uppá fleiri hundrad milliónir. Fólkaflokkurin vil hava lönarniðurskurð umframt at almenni sektorurin verður nógv skorin niður, og javnaðarflokkurin vil hava hægri rentuskatt og møguliga eyka-skatt á tær hægri inntøkur. Harafturat koma onnur ting, sum báðir flokkar stórt sæð eru samdir um.

Í Sosíalínunum í gjár ger landsstýrismaðurin Thomas Arabo púra greitt, at javnaðarflokkurin gongur ikki við til at fremja ein lönarniðurskurð, tí hesin fer at venda tann tunga undan niður eftir og fyrst og fremst at raka tey lægstløntu. Hann visir síðani til, at júst arbeiðarafeløgini hava víst høg og afturhald í sínum lönarkrøvum og tí eiga tey ikki harumframt at verða revsað við einum lönarniðurskurði. Helst fer júst hesin spurningurin at eiga stóran part av 1. mai røðunum í dag.

TAD er ikki serliga hugaligt, um tað veruliga er so, at teir báðir stjórna-flokkarnir standa langt frá hvørjum øðrum og harvið ikki eru førir fyri at taka tær neyðugu avgerðirnar nú. Her mugu

vit bara aftur vóna, at landsstýrið skjótt kemur við einum útspæli, sum kann fáa figgarlógina aftur á beint og sum annars rakar mest tey í samfelagnum, sum eru før fyri at bera fleiri byrðar.

EFTIR okkara tykki er støðan so mikið álvarsig í samfelagnum, at allir flokkar nú mugu vísa ábyrgd. Onkur hevur skotið upp, at vit eiga at víðka verandi samgongu við øðrum flokkum, soleiðis at hon kann virka sum ein verulig kreppusamgonga, sum er før fyri at taka neyðugu avgerðirnar nú beinanvegin, tí hon tá ikki er bundin av nørkum 17. monnum ella av seráhugamállum hjá ávísing tingsmonnum ella flokkum.

HETTA uppskotið kann ljóða skilagott, sum so er, at verandi samgonguflokkar ikki megna hetta einsamallir antin orsakað av ov stórum ideologiskum muni ella av innanhýsis ósemjum í flokkunum um hvar sær. Er tað so at tað er ein 17. maður ella fleiri, sum liggja í buktini og tviðhalda um síni egnu sjónarmið og egináhugamál, tá sigur tað seg sjálvt, at samgongan kann ikki halda. Tá má annar lútur til, antin ein víðkan av samgonguni ella eitt nýval. Men hinvegin er eisini greitt, at ein stór samgonga kann gerast ov seintvirkandi og ov tung at reka tann neyðuga politikkin, sum skal til her og nú.

EIN heilt nýggj samgonga, har javnaðarflokkurin ikki er við, er eingin góð loysn, tí tá víta vit, at tað í hvussu er verða tey lægstløntu og tey, sum annars eru ringast fyri, sum fara at verða við sviðið soð. Ta orku, sum flokkurin eisini leggur í at endurnýggja fiskiðaðin við meirgjøðsking, uppboðssølu, innkeyp av fiski, kunnu vit so avgjørt ikki vera fyríttan. Ikki minst tí er tað sera umráðandi, at tað framhaldandi verður javnaðarflokkurin, sum kemur at sita við borðendan í Tinganesi.

TVÍHELDUR fólkaflokkurin um, at komandi skerjingar í størstan mun og næstan bara skulu raka tey, sum frammanundan eru ringast fyri, so kann hetta ikki tulkast óðrvísi enn, at flokkurin

ynskir samgonguslit — og møguliga eitt nýval, sum hann veit, sambært seinastu veljarakanningini, syndrar javnaðarflokk og letur fólkaflokkinn standa í stað ella fara fram. Vit halda tað ikki — men onkur man helst seta sær spurningin: man fólkaflokkurin veruliga vera so kyniskur og taktiskur, at hann við at tviðhalda um síni egnu krøv, í veruleikanum ynskir at tvinga javnaðarflokkinn út í eitt nýval! Og harvið leggja sektina á, hvat avleiðingin kann verða av hesum fyri samfelagið.

UM so er, so man tað tó kennast øvugt fyri mangan fólkaflokksmann, tí tað var nettup ein sterk samgonga við einans tveimum flokkum, sum var ynski-dreymurin hjá fólkaflokksmonnum, sum jú frammanundan høvdu sera ringar royndir av at skula arbeiða saman við fleiri flokkum. Nú máttu vit vísa, at tað bar til at hava eina samgongu, sum kundi standa saman um at reka landspolitikk í samfulli fyra ár var m.a. boðið hjá fyrrverandi lögmanni Jógvan Sundstein. Men tað er greitt, hóast so ymiskir hesir flokkar eru og kunnu vera, og serliga tá avgerðir skulu takast í krepputíðum, at báðir eru noyddir at slaka so ella so. Vilja teir ikki tað, so er umrøddu kreppusamgonga við fleiri flokkum møguliga einasti útvegur burtur úr ringastu avleiðingunum av kreppuni. Eitt nýval tænar ikki samfelagnum sum nú er, hóast tað helst er tey, sum við eitt nýval høvdu viljað sæð nýggj andlit og møguliga eisini nýggjar flokkar á tingi. Nú fáa vit so at siggja. Men ikki kann biðast leingi afturat.

LATÍD tó 1. mai vera eina áminning til okkara stýrandi menn og kvinnur, at tað eru ikki tey tímaløntu, tey arbeiðsleysu og tey ungu, sum nú skulu til at bera størri byrðar. Hesar mugu vit øll vera við til at bera — sjálvandi alt eftir, hvat vit orka. Og hetta má vera uppgávan hjá landsstýrinum at finna fram til: hvør orkar best at rinda meira til samfelagið og hvussu ætla vit samfelagið skal siggja út í framtíðini bæði vinnuliga og alment.

S-S

Innsavnan til estlendsk musikkskúlabørn

Á norðurlendskari musikkskúlaíðaravítjan í Estlandi á vári 1990 kom tað til sjóndar, at tónleika-støðið har er sera høgt, men at tørvurin á ljóðførum er ómetaliga stórur. T.d. er tað ikki óvanligt, at einir 5 næmingar eru um eina floytu ella klari-nett, soleiðis at tann eini hevur hana mánadag, annar týsdag osfr. Norðurlendskari musikkskúlaíðarar eru tí farnir undir eina innsavnan av ljóðførum ella peningi til keyp av ljóðførum at stenda teim estiskum musikkskúlanum.

Føroya Musikkskúli ynskir, hóast støðan ikki er tann besta hjá okkum sjálvum, at verða við í hesum hjálpartiltaki. Tí verður nú lagt fyri á tann hátt, at innkomni at-gongupeningurin av konsertunum friggjakkvöldið, leygarkvöldið og sunnudagin fer til nevnda tiltak, tá ið útreiðslurnar av stegnvaldinum eru drignar frá. Atgongupeningurin er tí settur til 50 kr. fyri øll yvir 14 ár, men børn sleppa ókeypis inn.

Framhald av síðu 1

mennu og ta privatu. Tað er tann almenna, vit skulu hyggja at — og hon er ikki høg í mun til onnur lond, heldur hann.

Fyri týðuligari at vísa at støðan ikki er so ring sum mong helst halda, tosaði Atli Dam um tær treytir, EF setir teimum lendum, sum ynskja at gerast limir í gjaldoyris-samveldinum (moneteru unionini).

Tær eru hesar:

1. Inflátióin ikki skal vera ov høg. Og tann føroyska er undir ásetta markinum.
2. Landið ikki skal gjalda ov nógv yvirrentu av sínum langtíðarlánum. Føroyingar eru undir markinum.
3. Hallið á figgarlógini skal ikki vera hægri enn 3% av bruttotjóðarúrtøk-

uni. T.v.s. at tað føroyska kundi verið 300 mió. Og Atli væntar ikki, at tað verður hægri enn 100 mió.

4. Almenni parturin av uttanlandsskuldini skal ikki vera hægri enn 60% av bruttotjóðarúrtøkuni. T.v.s. at vit kundu skylda einar 6-7 milliardir. Og sum skýld landskassin knappar tvær, kommunurnar skylda uml. eina milliard. Restin av skuldini er privat.

Føroyar lúka við øðrum orðum treytirnar. Og tað eru tað bert trý av EF-løndunum, sum gera. Nevniliga Danmark, Frakland og Luxembourg.

Øll hini EF-løndini eru also værri fyri enn Føroyar eftir hesum málistokki.

Okkara asosiala skattaskipan ger, at bert tey lág-

løntu kreppuna

Hóast lögmaður var bjartskygður, so vóru bæði hann og hinir lutakararnir á fundinum miku-kvöldið samdir um, at okkurt má gerast. Og fleiri uppskot vóru sett fram. M.a. at broyta okk-

bera

ara »sera asosialu skattaskipan«, sum er ein av orsökunum til, at fólk við teimum høgum lønunum og stóru ognunum næstan als einki merkja til kreppuna.

Vit hava meira um hetta og annað frá fundinum í blaðnum í morgin.

Vágs Javnaðarfelag Aðalfundurin

verður
onsdagin 4. mai, kl. 20.00
Skrá samb. lógum felagsins.

Nevndin